

บทที่ 6

บทสรุป

1. การทำตามกฎที่ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวทางการตีความเชิงประจักษ์ ในแง่ที่ว่า การทำตามกฎนั้นต้องเป็นการทำในลักษณะที่เป็นการปฏิบัติซึ่งเป็นการกระทำอย่างสม่ำเสมอเป็นปกติประเพณี สิ่งที่เป็นเครื่องชี้คือ ถ้ามีกรณีใหม่เกิดขึ้น ผู้กระทำสามารถทำตามกฎได้ กรณีใหม่ในที่นี้หมายถึง กรณีที่กฎนั้นคาดว่าจะต้องเกิดขึ้นจะต้องเป็นกรณีเช่นนั้น จะเป็นกรณีอื่นไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น กฎของการบวกสอง ไม่ว่าจะจะเป็นกรณีใด ๆ ที่เกิดภายในได้การบวกสอง คำตอบจะคงที่จะเป็นคำตอบอื่นไม่ได้ ถึงแม้ว่าผู้กระทำยังไม่เคยพบตัวอย่างเช่นนี้มาก่อน ถ้าผู้กระทำทำตามกฎได้ผลลัพธ์ก็จะออกมาเป็นผลของการบวกสอง จะเป็นผลลัพธ์ของการบวกสี่ไม่ได้ นั่นคือสิ่งที่เรียกว่าการทำเหมือนกันในครั้งต่อไป การทำเช่นนี้ได้เกิดจากการฝึกสอนที่เหมือนกัน กล่าวคือ สำหรับผู้ที่ได้รับการสอนมาในแบบเดียวกันก็จะกระทำเหมือนกัน การกระทำของคนคนเดียว ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในลักษณะที่เป็นการเฉพาะตัว หรือการกระทำที่เป็นสาธารณะ (สังเกตพฤติกรรมได้) ไม่มีทางที่จะทำตามกฎในลักษณะที่เป็นการทำตามความหมายได้คงที่ เพราะการตีความในแนวนั้นจะตอบปัญหาตัวอย่างแย้งของแอร์หรือของใครก็ตามที่เห็นว่าการทำตามกฎ สามารถทำได้ในลักษณะที่เป็นปัจเจก โรบินสัน ครูโซ ของแอร์จึงไม่สามารถสร้างภาษาขึ้นมาใช้ได้เพราะทุกครั้งที่ยายามจะบ่งถึงสิ่งใดก็ตาม (ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในแง่ที่มีหรือไม่มีพฤติกรรมแสดงออกมา หรือกระทำต่อวัตถุภายนอก) เราจะไม่รู้ไม่ได้เลยว่ากำลังทำตามกฎใด ในสถานการณ์เช่นนี้ โรบินสัน ครูโซ ของแอร์ก็จะไม่ต่างอะไรกับสัตว์ป่า ทั้งนี้อาจมีการกระทำบางอย่างสม่ำเสมอ แต่นั่นไม่ได้เป็นการกระทำเชิงภาษาแต่อย่างใด อาจจะเป็นการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายนอก อย่างสม่ำเสมอก็เป็นได้ เพราะมิฉะนั้นแล้วเราก็คงอธิบายว่าต้นไม้ที่หันเข้าหาแสงแดดเป็นการตามกฎ หรือการที่สุนัขกระดิกหางเวลาให้อาหารเป็นการทำตามกฎด้วย ดังนั้นการทำตามกฎจึงไม่ใช่แต่เพียงเป็นการกระทำอย่างสม่ำเสมอ

2. ผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งทีวิตต์ เกนส์ ไตน์ เสนอไว้ในตัวเรื่องภาษาเฉพาะตัว (เริ่ม PI 243) นั้น สามารถเข้าใจโดยผ่านแนวความคิดการทำตามกฎซึ่งวิตต์ เกนส์ ไตน์ อธิบายไว้แล้ว ก่อนหน้านั้น ประเด็นสำคัญก็คือ แนวคิดที่ว่า เป็นไปไม่ได้ที่เราจะทำตามกฎได้ในลักษณะที่เป็น การทำตามกฎ โดยคนคนเดียว คำถามต่อมาคือแล้วทำไมวิตต์ เกนส์ ไตน์ จะต้องมาอธิบายต่ออีก ในเรื่องภาษาเฉพาะตัว คำตอบก็คือต้องการแสดงให้เห็นว่า การทำตามกฎโดยคนคนเดียว นั้นเป็นไปไม่ได้ได้อย่างไร โดยเลือกแนวคิดที่มีลักษณะแข็งที่สุด ในบรรดาแนวคิดที่ว่าคนคนเดียวสามารถทำตามกฎได้ นั่นคือแนวคิดของ โพลินนิสต์ ทั้งนี้ตัวอย่างทำนองเดียวกันแต่ไม่แข็งเท่าก็คือ ตัวอย่างเช่น อยู่คนเดียวทำไมรู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร สิ่งนี้คืออะไร หรือแม้กระทั่งในกรณีที่ถูกจับไปปล่อยเกาะจะทำตามกฎได้หรือไม่ คำตอบคือทำได้ เพราะผ่านการสอนมาแล้ว และสามารถที่จะทำครั้งต่อไปในกรณีใหม่ ๆ อีกได้อย่างไรก็ตาม สิ่งทีวิตต์ เกนส์ ไตน์ อธิบายไว้ใน PI 243-317 นั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาเกิดความสับสนอย่างไร การใช้ภาษาเป็นไปได้อีกต่อเมื่อมีการทำตามกฎในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง กล่าวในอีกนัยหนึ่งเป็นการตอบปัญหาที่ใหญ่กว่านั้นด้วย กล่าวคือ ปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับโลก ซึ่งเป็นแนวคิดปรัชญาในระยะหลังของวิตต์ เกนส์ ไตน์ ภาษาไม่ได้มีหน้าที่ในการสะท้อนภาพโลก แต่ภาษาคือเครื่องมือที่จะทำให้เราสามารถใช้ได้ตามแต่สถานการณ์ การจะใช้ได้ก็ขึ้นอยู่กับ การสั่งสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้กับกรณีใหม่ ๆ ถ้าถามว่าทำไมถึงมีลักษณะเช่นนั้น คำตอบซึ่งเป็นที่ยุติกล่าวคือถามต่ออีกไม่ได้แล้ว ก็คือรูปแบบของชีวิตที่แตกต่างออกไป

นอกจากนั้นแล้วประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ในคำอธิบายที่เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้น วิตต์ เกนส์ ไตน์ มักจะหลีกเลี่ยงไม่ตอบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องจิตมีธรรมชาติเช่นไร ทุกครั้งที่มีการใช้คำที่อ้างถึงสภาวะจิต วิตต์ เกนส์ ไตน์ จะบอกว่าเราไม่รู้ภาษาต่างหากที่ทำให้เราสับสนคิดว่าแนวปรัชญาในระยะหลังของวิตต์ เกนส์ ไตน์ โดยเฉพาะในช่วงแรกของ Philosophical Investigations ก็ได้อธิบายไว้แล้วว่า ที่เคยคิดว่าภาษากับโลกเทียบกันได้นั้นวิตต์ เกนส์ ไตน์ ปฏิเสธแนวคิดนี้ในระยะหลัง ดังนั้นในเรื่องภาษาเฉพาะตัวนั้นคำอธิบายจึงไม่เข้าไปสู่เรื่องจิตว่ามีลักษณะเช่นไร เพราะไม่รู้ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะคำตอบเช่น จิตคือสมองวิตต์ เกนส์ ไตน์ ไม่สนใจ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการอ่าน Philosophical Investigations ได้ในขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนแรก ปฏิเสธ Tractatus Logico-Philosophicus และแนวคิดอื่นที่คิดว่าภาษาสะท้อนภาพของโลกได้ไม่ว่าจะเป็นการสะท้อนภาพ "ภายในจิต" ก็ตาม (ในความหมาย sense data) ช่วงต้นนี้จะเห็นได้ว่า มีการปฏิเสธแนวคิดเรื่อง การอธิบายโดยยกตัวอย่าง (Ostention)

ขั้นตอนที่สอง หลังจากปฏิเสธ Tractatus Logical-Philosophicus ไปแล้วคำถามต่อมาคือ แล้วภาษามีลักษณะอย่างไร มีหน้าที่อย่างไร ดั่งนั้นแนวคิดเรื่องกฎและเกมภาษาจึงเป็นคำตอบในแง่ที่ว่ากิจกรรมของคนที่ใช้ภาษาไม่เกี่ยวอะไรกับการหาความจริงของโลก ภาษาเป็นเพียงเครื่องมือที่เราใช้ตามสถานการณ์

ขั้นตอนที่สาม หลังจากตอบปัญหาในแง่หลักการไปแล้ว ขั้นตอนต่อมาก็คือการนำหลักการไปใช้ อธิบายความสับสนที่เกิดขึ้นกับการใช้ภาษา ในลักษณะต่าง ๆ เช่นการคิด การรู้ การเข้าใจ อ่อน ตลอดจนประเด็นเรื่องจิต หรือความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในขอบเขตของเรื่องเฉพาะตัวนั่นเอง

ผู้วิจัยเกริ่นไว้ในเบื้องต้นแล้วว่า ทนทางอันนำไปสู่การตอบปัญหาภาษาเฉพาะตัวนั้น ใจทย์ของวิตต์เกนสไตน์มีสามประการคือ ประการแรก ทนทางสู่การปฏิเสธแนวความคิดใน Tractatus Logical-Philosophicus นั้นผู้วิจัยคิดว่า ปัญหาภาษาเฉพาะตัวแสดงให้เห็นชัดแล้วว่า ชื่อกับสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์ต่างไปจากแนวคิดเดิมของวิตต์เกนสไตน์ในปรัชญาระยะแรก ชื่อไม่ได้อ้างถึงสิ่งในแง่ที่จะเข้ากันได้ (correspond) กับสิ่ง แต่ชื่อเป็นเพียงคำที่อยู่ในเกมภาษา แนวความคิดนี้จึงเป็นการปฏิเสธแนวคิดในปรัชญาระยะแรก ประการที่สองในเรื่องการตอบปัญหาโซลิบิซิสต์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าวิตต์เกนสไตน์ตอบปัญหาโซลิบิซิสต์ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการวิเคราะห์ข้อความเอกพจน์บุรุษที่หนึ่ง ตลอดจนประเด็นเรื่องการตรวจสอบโดยการพินิจภายใน สำหรับประการที่สาม การตอบปัญหาทวินิยมนั้นข้อความที่อ้างถึงประธานเอกพจน์บุรุษที่หนึ่งนั้นก็จริงแล้ว ไม่ได้อ้างถึงได้จริง วิตต์เกนสไตน์เสนอว่าเราน่าจะคิดออกมาให้ตั้งได้ปัญหาหลายอย่างจึงจะหมดไป นอกจากนั้นการคิดก็ไม่ได้อ้างถึงจิตแต่อย่างใด กล่าวโดยสรุปแล้ว ปัญหาภาษาเฉพาะตัวของวิตต์เกนสไตน์ เป็นทางเลือกในการปฏิเสธแนวความคิดสามประการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณูปการของวิตต์เกนสไตน์